

Prof. dr hab. Jacek Wojnicki

Katedra Systemów Politycznych UW

Recenzja pracy doktorskiej mgra Marka Goli pt. „ Decyzje RPP a gospodarka Polski w latach 1998-2022. Analiza wpływu oraz możliwego upolitycznienia procesu decyzyjnego”, Poznań 2026, ss. 264

1. Uwagi wstępne

Recenzowana praca pozostaje w głównym obszarze moich zainteresowań badawczych – problematyka administracji publicznej Polski (w tym szczególnie wpływu instytucji na funkcjonowanie systemu politycznego). Mgr Marek Gola podejmuje kwestie funkcjonowania Rady Polityki Pieniężnej i jej wpływu na rozwój/regres gospodarki narodowej w III RP. Zagadnienie tak postawione (rozbudowane o analizę makroekonomiczną i liczne wykresy) wydaje się szczególnie interesujące naukowo, a zarazem ambitne pod względem badawczym. Dodatkowo warto nadmienić sprofilowanie pracy doktorskiej na politologicznym paradygmacie analitycznym, czego dowodem jest wybór przywołanej dyscypliny naukowej. Jednocześnie należy wskazać na interdyscyplinarny charakter rozprawy, wątki ekonomiczne i rodem z nauk prawnych. Należy odnotować, iż recenzowana praca jest w wielu wątkach dość nowatorska i wprowadza wiele nowych wątków do badań nad kształtowaniem się polskiej polityki społeczno-gospodarczej z punktu widzenia funkcjonowania NBP i RPP, szczególnie w kontekście badań politologicznych. Język wywodów jest obiektywny, spełnia zatem kryteria przynależności do dyskursu naukowego.

2. Konstrukcja pracy

Praca jest dość zwarta, liczy wraz z bibliografią– ponad 260 stron. Już sam powyższy fakt wskazuje, iż Autor zdołał „udźwignąć naukowo” – bardzo rozbudowany merytorycznie trzeba nadmienić - temat badawczy. Konstrukcja pracy wydaje się być prawidłowa, z pewnym drobnym wyjątkiem, o którym pozwolę sobie nadmienić w dalszej części recenzji. Rozdziały merytoryczne zostały skonstruowane w sposób symetryczny oraz zrównoważony. Układ poszczególnych rozdziałów – co należy szczególnie podkreślić w tym miejscu – wynika z zasadnie przyjętych założeń chronologiczno-problemowych.

Autor dokonał podziału monografii na cztery zasadnicze rozdziały- trzy o naturze wprowadzającej do głównej analizy, a następne jeden zasadniczy (prezentacja działań podejmowanych przez RPP i jej ewentualnego wpływu na kondycję gospodarki narodowej). W pierwszym omówione zostały kwestie węzłowych - zdaniem Doktoranta – zagadnień odnoszących się do zagadnienia funkcjonowania banków centralnych w kontekście problemu badawczego. Rozdział liczy 30 stron. Przedmiotem zainteresowania były kluczowe kwestie takie jak: 1/egzemplifikacja głównych banków centralnych – Anglia, USA, RFN, Unia Europejska (kwestia nazewnictwa oraz ram instytucjonalno-prawnych), 2/klasyfikowanie funkcji banków centralnych w dyskursie naukowym, 3/aspekt niezależności banków centralnych w systemie politycznym, 4/charakterystyka ustroju pieniężnego we współczesnym świecie i gospodarce globalnej. Struktura pojęciowa rodem z nauk politologicznych jest opanowana na dość wysokim poziomie, wartości definicyjne nie zdominowały pojawiających się wątków analitycznych. Przywołana literatura przedmiotu i dokumenty prawne są reprezentatywne dla poruszanej problematyki badawczej. Wyrazić należy równocześnie pochwałę Doktoranta, iż każdy z merytorycznych rozdziałów kończą stosowne myśli podsumowujące.

Drugi rozdział– zawierający 35 stron– został poświęcony kwestiom specyfiki działania Narodowego Banku Polskiego po 1989 roku (odbudowa podstaw gospodarki rynkowej). Poddano analizie kluczowe kwestie – interesująco zaprezentowane i zinterpretowane – co należy w tym miejscu podkreślić- jak podstawy prawne, organizacyjne aspekty instytucji oraz model funkcjonalny. Szkoda tylko, iż zabrakło

miejsca na ukazanie ewolucji pozycji banku centralnego w II RP. Byłoby to korzystne dla dalszych analiz politologicznych oraz ekonomiczno-prawnych dając szersze tło dysertacji. Szczególna uwaga została poświęcona kwestiom kontekstu teoretycznego i praktycznego polityki pieniężnej, co należy dostrzec z uznaniem dla wysiłku Doktoranta i jego sumiennej pracy analitycznej. Jednocześnie należy wskazać na większe natężenie naukowej refleksji i analizy politologicznej w omawianym rozdziale. Tu należy się zatem szczególna pochwała, którą niniejszym pragnę wyrazić.

Trzeci rozdział (liczący 39 stron) jest dedykowany kwestiom uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych dla kształtowania się polityki pieniężnej RPP. Analiza politologiczna skupiona została wokół następujących zagadnień: 1/ uwarunkowań polityki pieniężnej (kwestie autonomii organizacyjnej i funkcjonalnej, współpracy z innymi organami państwa, aspekt działania tzw. bankowej komisji śledczej oraz projekty zmieniające usytuowanie NBP zgłaszane przez różne kluby poselskie po 1997 roku); 2/ewolucji strategii polityki pieniężnej; 3/uwarunkowaniom prawnym i socjopolitycznym polityki pieniężnej prowadzonej przez NBP i RPP. Analizie zatem poddano zagadnienie standardowych instrumentów polityki pieniężnej.

Kolejny, rozbudowany aż nadto, rozdział prezentuje wyniki przeprowadzonych badań analitycznych wpływu decyzji podejmowanych przez Radę Polityki Pieniężnej na gospodarkę. Czwarty rozdział jest dedykowany zaprezentowaniu wstępnej analizy wpływu oraz potencjalnego oddziaływania czynnika politycznego na proces decyzyjny RPP. Liczy on 130 stron. Zaprezentowano w nim funkcjonowanie omawianej instytucji, analizując kluczowe decyzje Rady Polityki Pieniężnej w kolejnych kadencjach szefów polskiego banku centralnego – Hanny Gronkiewicz-Waltz, Leszka Balcerowicza, Sławomira Skrzypka, Marka Belki oraz Adama Glapińskiego. Stanowi to jeden z bardziej interesujących wątków zaprezentowanych badań. Tej właśnie kwestii dotyczy jedyna moja uwaga odnosząca się do zaproponowanej struktury rozprawy. Nie przekonały mnie bowiem argumenty o zasadności połączenia w jednym rozdziale analizy funkcjonowania RPP za kadencji aż 5 prezesów. W obecnej wersji przywołany rozdział liczy 130 stron, co stanowi aż 49 % całej zawartości dysertacji. Dla czytelności analiz oraz całej rozprawy sugerowałbym – w przypadku decyzji o

opublikowaniu rozprawy – rozdzielenie ostatniego rozdziału wedle klucza merytorycznego oraz zaprezentowania głównych modeli działania Rady.

Warto w tym miejscu pokusić się o dwie krótkie uwagi natury metodologiczno-formalnej. Kwestia apolityczności/polityczności polityków i ekonomistów jest istotna dla analizowanego zagadnienia. Nie powinna jednak być traktowana powierzchownie i naskórkowo. Warto podkreślić np. kazu lidera partii politycznej, który „przesiadł się” na fotel szefa banku centralnego. Z kolei do największych osiągnięć Hanny Gronkiewicz-Waltz zalicza się skutecznie przeprowadzoną denominację i skuteczne wytracanie stopy inflacyjnej.

Praca poprzedzona jest wstępem rozciągającym się na 8 stronach. We wstępie znajdujemy wymagane elementy tej części pracy – mamy szczegółowo zarysowane wprowadzenie do obszaru problemowego jednocześnie z dość wnikliwym odwołaniem do dotychczasowej literatury przedmiotu (odnoszącej się do kwestii problematyki polityki pieniężnej i zagadnienia funkcjonowania banków centralnych). Dodatkowo wskazano w sposób wyraźny motywy podjęcia tematu badawczego oraz problem badawczy i szczegółowy cel rozprawy. Za główny cel rozprawy uznano *zbadanie relacji między decyzjami Rady Polityki Pieniężnej a przebiegiem kluczowych procesów gospodarczych w Polsce w latach 1998–2022* (s. 7). Cel powyższy udało się z powodzeniem zrealizować. Uzupełnieniem są wskazania licznych pytań badawczych, co przysłużyło się korzystnie dla dokonywanych analiz, uzupełnione o bardziej szczegółowe hipotezy badawczej (s. 8). Odpowiedzi na pytania stanowią istotny element procesu analitycznego i wyciągania ostatecznych wniosków, na co miejsce jest zazwyczaj w podsumowaniu. Dość szczegółowo jednocześnie zostały zakreślone ramy czasowe pracy – z jednej strony rok 1998, a z drugiej rok 2022. Cezury czasowe zostały uzasadnione dość rzetelnie i poprawnie – zarówno wstępna, jak i końcowa. We wstępie szczegółową uwagę zwrócono na kwestie orientacji badawczej i zastosowanej metodologii. Doktorant uznał za stosowne sięgnięcie do analizy instytucjonalno-prawnej, analizy polityk publicznych, metody historyczno-opisowej, analizy porównawczej oraz decyzyjnej. Wybór omawianych metod został

dość dokładnie uzasadniony i umiejscowiony w konkretnych rozdziałach pracy doktorskiej.

Należy zwrócić uwagę, iż praca posiada klasyczne zakończenia rozprawy, rozmieszczone na 7 stronach znormalizowanego arkusza, które w sposób dość konkretny odnosi się do stawianych pytań badawczych, pozwala zatem Doktorantowi na przedstawienie – w sposób szerszy - własnych sądów wywodząc je z prezentowanych uprzednio analiz i sądów. Taka konstrukcja zakończenia nie pozostawia zatem uczucia „pewnego niedosytu” u Czytelnika i Recenzenta zarazem, co należy z satysfakcją odnotować w tym miejscu.

3. Uwagi metodologiczne

W pracy nie brakuje definicji kluczowych pojęć i kategorii politologicznych, wymienianych przez Doktoranta np. w tytule rozprawy czy celu badawczym (zarówno pytaniu głównym, bądź szczegółowych). Należy wskazać również na szczegółowe i dość liczne odwołania do klasycznych opracowań dedykowanych przywołanej problematyce (rodem nie tylko z polskiej nauki politologicznej, ale również anglosaskiej).

Doktorant na etapie awansu naukowego winien wykazać się odczytaniem i wiedzą o problematyce politologicznej, której poświęca swoją dysertację. W przywołanym przypadku mgr Marek Gola spełnia powyższe wymagania metodologiczne, aż z nadatkiem. Często sięga do klasycznych opracowań z nauki o polityce, ponieważ zadaniem Doktoranta jest wykazanie się dogłębną znajomością tematu.

4. Zakwalifikowanie pracy do dyscypliny

Recenzowana praca może być umieszczona w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Należy podkreślić, iż omawiany doktorat nie jest tylko utworem czysto deskryptywnym (co najczęściej się zdarza w naukach społecznych oraz humanistycznych), a do mocniejszych i dość rozwiniętych jego stron należą elementy analityczne i syntetyczne oraz część empiryczna pracy.

Szczególnie są one zauważalne w rozdziale czwartym (jak rozumiem pełniącym rolę podsumowania prowadzonych analiz). Ten fragment dysertacji doktorskiej oceniam najwyżej. Świadczy on bowiem o sporych pokładach erudycyjnych Doktoranta, wystawiając mu w przedmiotowym zakresie bardzo pozytywne świadectwo. Warto odnotować interesujące wykresy i graficzne podsumowania wywodów. Wnoszą one znaczną „wartość dodaną” do prezentowanych analiz.

5. Uwagi szczegółowe

Mam jednakże kilka uwag formalnych odnoszących się do prezentowanych wywodów. Po pierwsze: Doktorant zamiennie stosuje dwa terminy „państwo” i „kraj”, tymczasem nie są to kategorie tożsame. W dyscyplinie nauki o polityce i administracji zasadne jest posługiwanie się kategorią „państwa”. Ono bowiem jest polityczną formą organizowania społeczeństwa oraz podmiotem prawa międzynarodowego. Jest to najpopularniejszy błąd, wynikający z pewnego uproszczenia języka i terminów. Po drugie: struktura pojęciowa z zakresu nauk politycznych nie do końca jest należycie dopracowana – należy uwzględnić problemy z terminem stanowisk przywódczych np. w partiach politycznych. Leszek Balcerowicz był w latach 1995-2000 przewodniczącym UW, a więc liderem, a nie jednym z liderów (s. 136). Doktorant przywołuje tytuł premiera przy nazwisku L. Balcerowicza, choć nigdy ten polityk go nie pełnił w okresie III RP (s. 130), poza tym B. Bierut w styczniu 1945 roku pełnił urząd Prezydenta KRN (s. 41). Natomiast określenie „zwycięstwo L. Millera we wrześniu 2001 roku” jest zbytnim skrótem myślowym (s. 150).

Po trzecie: Autor nieprecyzyjnie podaje dane personalne, np. pomijając przynależność partyjną np. Marka Belki do SLD czy PD, a Sławomira Skrzypka do PC. Po czwarte: Doktorant stosuje niejednorodną terminologię odnośnie przywołanych badaczy i działaczy politycznych. Bowiem przywołując omawiane postacie lepiej jest stosować pisownię inicjału imienia oraz nazwiska, a nie samego nazwiska polityka czy urzędnika państwowego. Dodatkowo w pracy naukowej z nauk społecznych poprawne jest zapisywanie miesięcy słownie, a nie liczbowo, co jest charakterystyczne raczej dla pism urzędowych. Podobnie jak numeracja rozdziałów w trakcie wywodów. (notorycznie)

6. Strona formalna

Jednocześnie należy zaakcentować, iż Autor dość zgrabnie i wiarygodnie wskazał na wątek kluczowy i poboczne rozważań. Szczególnie jest to widoczne w kolejnych rozdziałach dysertacji. Język wywodów jest dość przejrzysty, a zarazem dynamiczny. Na podkreślenie zasługuje jednakże fakt, iż Doktorantowi udało się uniknąć żargonu publicystycznego, co stanowi istotną „wartość ujemną” w pracy naukowej, a szczególnie - awansowej. Nielicznym przykładem jest odwołanie do „zielonej wyspy” (s. 166). Przywoływane cele badawcze na ogół znajdują potwierdzenie w podnoszonych argumentach.

Strona formalna pracy nie budzi zastrzeżeń, Doktorant często stosuje przypisy takie, w których odwołuje się do przywoływanej literatury przedmiotu, jednocześnie nie brakuje natomiast takiego typu odsyłaczy, w których zamieszcza dodatkowe informacje, niepasujące do głównego wątku prezentowanej analizy – wątków polemicznych, wyjaśniania użytych terminów. Świadczą one o gruntownej wiedzy politologicznej mgra Marka Goli, wystawiając mu w tym zakresie bardziej pozytywne świadectwo badacza, a nie tylko analityka. Przypisów takich jest aż 459. Należy również wskazać na ujednoczenie odsyłaczy dedykowanych periodykom i czasopismom. Warto podać w tym miejscu, iż łączna liczba przypisów wynosi kilkaset, co należy uznać za liczbę imponującą. Za błąd należy natomiast uznać, iż Doktorant nie stosuje wymaganych skrótów przy powtarzających się przypisach z odwołaniem do zastosowanej literatury przedmiotu. Praca jest zakończona szczegółową bibliografią, stosuje również liczne tabele (9), a także grafiki (37), co wpływa korzystnie na odbiór prezentowanych analiz i wątków.

7. Bibliografia

Bibliografia zgromadzona i wykorzystana w rozprawie jest dość bogata, a także reprezentatywna dla analizowanego zagadnienia. Doktorant zgromadził akty prawne, dokumenty proveniencji rządowej i parlamentarnej, materiały o charakterze źródłowym, monografie i opracowania naukowe, głównie rodzime z polskiej politologii lub nauk ekonomicznych i prawnych. Obejmują one ponad 10 stron

znormalizowanego druku. O staranności Doktoranta świadczy również pogrupowanie bibliografii na kilka części merytorycznych –wedle wskazanego powyżej klucza problemowego. Wskazać należy jednakże na pewną niekonsekwencję Autora –Pojawia się bowiem pytanie –dlaczego nie zapisano w sposób konsekwentny wszystkich aktów konstytucyjnych, do których Doktorant uznał (i słusznie) za zasadne sięgnąć (kazus dekretu Prezydium KRN ze stycznia 1945 r. etc.), poprzestając na konstytucji z 1997 roku.

8. Konkluzja

Powyższe uwagi krytyczne nie umniejszają jednakże wagi prezentowanej monografii naukowej. Jej Autor – w zdecydowanej większości –sprostał podjętemu przedsięwzięciu, zaprezentowana analiza jest w pełni dojrzała i kompleksowa, rozwiązuje (w zaprezentowanej postaci) oryginalny problem badawczy. Elementy analizy i syntezy przeważają nad zwykłym opisem, co jest wymogiem stawianym przed pracami awansowymi. Mocną stroną rozprawy są jej elementy empiryczne, znacznie rozbudowane w sposób poprawny. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku– Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1668) zdecydowanie opowiadam się zatem za dopuszczeniem mgra Marka Goli do dalszego etapu „procedury doktorskiej” i wystąpieniem do Rady Naukowej Dyscypliny o nadanie stopnia doktora nauk społecznych w zakresie nauki o polityce i administracji, na podstawie przygotowanej rozprawy, w przypadku pozytywnie przeprowadzonej obrony.

Warszawa, dn. 25 maja 2026 roku

